

ISBN: 978-973-595-371-1
ISBN: 978-973-595-376-8

Marele Război
în memoria bănăţeană
1914-1919

Antologie, ediție, studii și note
de Valeriu Leu
și Nicolae Bocșan

Marele Război
în memoria bănăţeană
1914-1919

Antologie, ediție, studii și note
de Valeriu Leu și Nicolae Bocșan

Presă Universitară Clujeană

Lucrarea a fost realizată prin suportul financiar al CNCS-UEFISCDI,
Grant PN-II-ID-PCE2011-3-0040.

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Rudolf Gräf

Prof. univ. dr. Ioan Bolovan

Coperta I: *Delegații Transilvaniei, care au prezentat la București rezoluția de unire a Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, în mijlocul ofițerilor și soldaților ardeleni din Batalionul 2 Alba Iulia, cu drapelul primit de la voluntarii români la Chișineu pentru a fi depus în Cetatea Alba Iulia.*

Coperta IV: *Membri ai corpului voluntarilor români în Rusia.*

MARELE RĂZBOI ÎN MEMORIA BĂNĂȚEANĂ (1914-1919)

ANTOLOGIE, EDIȚIE, STUDII ȘI NOTE
DE **VALERIU LEU** ȘI NICOLAE BOCȘAN

AU COLABORAT
MIHAELA BEDECEAN ȘI IONELA MOSCOVICI

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2012

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Marele Război în memoria bănățeană (1914-1919) / ed., studiu și note Valeriu Leu și Nicolae Bocșan; au colab.: Mihaela Bedecean și Ionela Moscovici. - Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2012-

vol.

ISBN 978-973-595-375-1

Vol. 1. - 2012. - Bibliogr. - ISBN 978-973-595-376-8

I. Leu, Valeriu (ed.)

II. Bocșan, Nicolae (ed.)

III. Bedecean, Mihaela

IV. Moscovici, Ionela

94(498.5)"1914/1919"

© 2012 Autorii volumului. Toate drepturile rezervate.
Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorilor, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

Cuprins

1. Valeriu Leu: Memorialistica românească din Banat referitoare la primul război mondial și la Unirea din 1918	7
2. Nicolae Bocșan: Memoria bănățeană a Marelui Război și a Unirii cu România	31
Notă asupra ediției	131
Abrevieri	133

Antologie

3. Petru Albu: Evacuarea spre patrie	137
4. I. Babeu: Din peripețiile subsemnatului și ale colegilor	141
5. Nicolae Badiu: Aduceri aminte	145
6. Filaret Barbu: Jurnal de adolescent (1918-1920)	155
7. Coriolan Băran: Amintiri	179
8. Coriolan Băran: Amintiri personale asupra unor momente în legătură cu actul Unirii din anul 1918	265
9. Prof. P. Bizerea: Românii din Banatul sârbesc la Alba-Iulia. Amintiri din Vârșețul de la 1918	293
10. Sever Bocu: Drumuri și răscruci. Memorii	297
11. Sever Bocu: Opt luni în Kiev	367
12. Dimitrie Botău, preot, Sculea: Amintiri din războiul mondial. Lupte crâncene în săptămâna Sf. Paști	387
13. Emil Botiș: Amintiri (1904-1984)	391
14. Valeriu Braniște: Amintiri din închisoare (Însemnări contemporane și autobiografice)	409
15. Caius Brediceanu: Războiul mondial	473

16. Nicolae Brînzeu: Memoriile unui preot bătrân	483
17. C. Buracu: Amintiri	515
18. Pompiliu Ciobanu: Unirea Banatului și încorporarea Timișoarei la România Mare. Date istorice adunate de dr. Pompiliu Ciobanu	561
19. Nicolae Corneanu: Amintiri despre anul 1918 în Caransebeș	617
20. Aurel Cosma jr.: Armata unirii de la 1918	621
21. Dr. Aurel Cosma: Amintiri de la unirea din Alba-Iulia. Aspecte și impresii de la Marea Adunare Națională din duminica de 1 decembrie 1918	631
22. Aurel Cosma jr.: Adeziunea șvabilor din Banat la Unirea de la Alba-Iulia. Adunarea națională a șvabilor de la 10 august 1919 în Timișoara	659
23. Aurel Cosma jr.: Începuturile activității mele de ziarist	667
24. Mihai Drugărin Petricoane: Însemnările unui director de liceu	709
25. Octavian Furlugeanu: Amintiri	739

Valeriu Leu

1. Memorialistica românească din Banat referitoare la primul război mondial și la Unirea din 1918

Cele două evenimente istorice a căror relație este atât de strânsă au fost tratate inegal în istoriografia română. Războiul are câteva istorii (Alexandrescu *et al.* 1987; Atanasiu *et al.* 1979; Kirițescu 1989) și sute de studii, dar cu foarte puține excepții ele sunt construite din perspectiva statului român de atunci, adică a „Vechiului Regat”. Ce s-a întâmplat cu românii din afara acestei teritorialități în timpul conflagrației a interesat mai puțin, judecând după numărul studiilor care i-au fost dedicate. Cum au străbătut ei – fie soldați, fie civili, fie țărani, fie orășeni, fie maturi sau copii, femei și bărbați – acele timpuri aspre rămâne încă de dezvăluit prin publicarea documentelor. Semne că așa se va întâmpla sunt (Bârlea 2004). Oricum, echilibrul trebuie restabilit, perspectiva trebuie multiplicată. Specificitatea, particularitățile contextului istoric diferite de la o provincie românească la alta – Banat, Ardeal, Bucovina, Basarabia – trebuie luate în calcul. Despre Basarabia, regimul comunist, cum se știe, a interzis orice investigație istorică serioasă. Recuperările contemporane sunt grăbite și contradictorii, afectate de tensiunile de pe limesul ce separă Europa Centrală de Rusia. Cum am menționat deja, nici în cazul celorlalte provincii, lucrurile nu sunt duse – nici măcar aproape – de epuizarea resurselor documentare. Inhibiții mai există și astăzi, ca și influențe de natură politică și ideologică și sunt ușor vizibile. Adevărul este că inerții, uneori chiar mai accentuate decât în cazul românesc, se găsesc și la celelalte istoriografii est-central europene.

Unirea din 1918 s-a bucurat de o mai mare atenție, dar cu accentuări, cu insistențe pe anumite momente, ceea ce creează inegalități de tratament, valorificându-se o linie stabilită în timpul comunismului prin prestațiile ocazionale de aniversarea unei jumătăți de secol, dar continuată inertial și după 1989 (I. Munteanu *et al.* 1992) Chiar și arhitectura lucrărilor este oarecum tipizată (Constantinescu, Pascu 1968; Marin *et al.* 1968; Popescu-Puțuri, Deac 1968). Mai întâi, o disproporționat de lungă istorie a unirii care pleacă de obicei de la daci și romani, străbate „ca un fir roșu” toate epocile. O fixare la fel de disproporționată se referea la clasa muncitoare care, deși atașată lozincii marxiste cu proletarii uniți din toată lumea, acum acționează strict în interes național, disociativ. Se evidențiază o contradicție